

הידידה החדשה של ישראל:

אוסטריה של מוצארט וגוסטבאור

יוסף פרנקל

אנו מוקיעים כל צורה של טרור נגד אזרחים וברור, שאנו מגנים בכל תוקף את ירי הקסאמים של ה"חמאס" מרצועת עזה לעבר היישובים הישראליים, אומר לנו בנחרצות ד"ר אלפרד גוסטבאור, הקאנצלר החדש של אוסטריה, בפגישה שקיימנו עמו, חברי המ"ש של האיגוד הישראלי לעיתונות תקופתית בניין הפרלמנט הווינאי המפואר, ביום שני, 4 ביוני 2007, ימים ספורים בלבד לפני השתלטות ה"חמאס" על רצועת עזה. *

גוסטבאור הצעיר, בן 47 בלבד, ביקר בישראל חמש פעמים בעבר ואינו חושש מלפזר הצהרות תמיכה בה. כמנהיגה של המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, הוא נבחר רק בחודש ינואר האחרון כקאנצלר (ראש הממשלה) של אוסטריה, "יחסינו עם ישראל הם טובים ועוד ישתפרו בעתיד", הוא מצהיר בחגיגות ומבטיח לפעול למען גישה נוקשה יותר של האיחוד האירופאי כלפי הטרור החמאסי.

ומה עמדתו בדבר איומי ההשמדה של אח"מינידיג'אד? הקאנצלר מדגיש, שאוסטריה התבטאה חד-משמעית נגד הקולות המגיעים מטהרן והוא מבטא את אמונתו, שהאיחוד האירופאי ינקוט בצעדים נוספים כדי למנוע את התחמשותה הגרעינית של איראן. "אסור לאבד זמן", הוא מזהיר אך גם מבקש להטעים, שאוסטריה הינה חברה באיחוד האירופאי והיא מחוייבת למדיניותו, אם כי אין לו ספק, שמדיניות זו כלפי איראן תוחמר בעתיד הקרוב.

צילה של השואה מרחף מעל פגישתנו. אוסטריה הגיבה בהתלהבות ל"אנשלוס" של היטלר ב-1938 ובניה שרתו בגסטפו ובצבא הנאצי. בדרכנו למפגש עם הקאנצלר, אנו חולפים על-פני רחבה גדולה הסמרה כה לקריית הממשלה. כאן היטלר נשא את נאומו השטני הראשון בפני תושבי וינה המריעים ללא הרף. הקאנצלר כנראה חש את הרגשתנו. "אנו מכירים באחריותה של אוסטריה לשואה, לצידה של גרמניה", הוא אומר בגילוי-לב ומדגיש, שהתכחשות לשואה מהווה באוסטריה, כמו בגרמניה, עבירה פלילית. הפרלמנט האוסטרי, לדבריו, מקפיד להנציח את זיכרון השואה ולקיים אירוע שנתי נגד גזענות מכל סוג שהוא.

בביקור המוזיאון היהודי במרוצת השובע, אנו שומעים, שלימוד השואה מהווה היום מקצוע-חובה בבתי הספר האוסטריים ועל כל אחד מן התלמידים מוטל להתחקות אחר תולדותיו של אחד מן הנספים. ראוי להזכיר, שמעשי הוואנדליות בבתי הקברות היהודיים, להם הינו עדים לאחרונה בכמה ארצות באירופה, פסחו על אוסטריה. יחסי הסחר והתיירות בין אוסטריה וישראל מוערכים כטובים. רק לאחרונה החלה חברת התעופה "אוסטריאן איירליינס" לקיים שתי טיסות יומיות מוינה לתל-אביב ובחזרה. אנו לא יכולים להימנע

מן השאלה, מדוע כ-65 אלף תיירים ישראלים פוקדים את אוסטריה לאורך השנה, בעוד פחות מאלפיים אוסטרים מגיעים לישראל(!?), אך תשובתו של הקאנצלר אינה בוששת לבוא. "הבעיות הביטחוניות מפחדות את התיירים", הוא חוזר על האימרה הנדושה, שאנו כה מורגלים בה ומביע את אמונתו, שכאשר הביטחון והשקט יחזרו לשרור במחוזותינו, מספר התיירים האוסטרים בישראל יגדל משמעותית. בינתיים, התיירים הישראליים מוזמנים בברכה בעיר הוואלסים והשניצלים.

בניין הפרלמנט, בו נפגשנו עם הקאנצלר, מהווה את אחד משני כיווני החמדה של אירופה בכלל ושל וינה בפרט. המבנה תוכנן על-ידי האדריכל הווינאי **חיאופיל הנסן** בסימן הדמוקרטיה האתונאית ונבנה בין השנים 1874 ו-1884 כשהוא מעוטר בפסליהם של האלילים היווניים. הקיסר **פרנץ-יוזף** קבע את המבנה ב-1851 כמקום משכנו של הפרלמנט האימפריאלי. לאחר מלחמת העולם הראשונה, ב-1918,

בניין הפרלמנט החל לשמש את הרפובליקה האוסטרית ומאז 1920, למעט שנות מלחמת העולם השנייה, משוכנים בו שני גופי השלטון המרכזיים, **המועצה הלאומית** (The national council) ו**המועצה הפדרלית** (The federal council), והמועצה הלאומית משמשת בתפקיד הכנסת ומורכבת מ-183 חברים, שנבחרים בבחירות כלליות על-ידי כל תושבי אוסטריה מגיל 18 ומעלה. המועצה הפדרלית מורכבת מ-62 חברים שנבחרים על-ידי בתי הפרלמנט

נט בתשע מדינות המשנה או המחוזות של אוסטריה. כל מחוז שולח למועצה הפדרלית בין שלושה ל-שנים-עשר נציגים בהתאם לגודלו. המועצה הפדרלית יכולה להטיל "וטו" על החלטות המועצה הלאומית אם הן פוגעות במבנה הקונסטיטוציוני.

אחת הסיבות לירידת קרנו של הפרלמנט הלאומי במלחמת העולם השנייה, הוא נסיונו של היטלר בעזרת אדריכלו אלפרד שפאר להפוך את לינץ כעיר בירה. הנסיון לא צלח ולינץ נותרה עיר תעשייתית.

בניין הפרלמנט מצוי ב"רינגשטראסה", שדרת הטבעת העגולה המקיפה את וינה העתיקה לאורך 6.5 קילומטרים. לא הרחק ממנו או מוצאים את בית האופרה הנודע, שבו הספקנו לראות את "בוריס גודנוב", הדרמה של פושקין, שהולחנה על-ידי **מוזרסקי** ושמככבת בוונה עם סולנים רוסיים ואת ה"בורגתיאטר" המוסד התיאטרלי הנודע, שנפגע בהפצצות האמריקניות לפני תום מלחמת העולם השנייה. רבים מהתיירים הפוקדים את וינה נוהגים לשכור כרכרה ולחלוף עמה על-פני שדרת הטבעת המוריקה. אופציה נוספת לטיול עם כרכרה בוונה היא בסימטאות הצרות בין הבתים, שנבנו בימי הביניים. אגב, בזמנו של הקיסר **פרנץ-יוזף** התנהל ויכוח בין יועציו, מתי ערמות גללי הסוסים תחסומנה את מעבר הכרכרות בסמטאות? הוויכוח לא הגיע לסיומו מאחר שבינתיים הומצאה המכונית. רוכבי הכרכרות לא ויתרו

* המשלחת של האיגוד הישראלי לעיתונות תקופתית באוסטריה הייתה אורחת של לשכת הקאנצלר האוסטרי. דמי הטיסה מומנו על-ידי חברי המשלחת.

מרצפאן) המקוריים של מוצארט, שנמסים בפה ברכות מתקתקת ונעימה. הדרכים מובילות לדירת הולדתו, לכנסיה בה נהג לנגן על עוגב בחסות הארכיבישוף המקומי ולבית הקברות, בו טמונים בני משפחתו.

הדרך מזאלצבורג בחזרה לוינה, עוברת אצלנו שוב בחותם יהודי, מחנה הריכוז מאוטהאוזן. המחנה נבנה בסמוך למחצבת אבן, שבה עבדו האסירים בפרך עד להעברתם למחנות השמדה או להשמדתם בקרמטוריום, שנבנה במחנה בשלהי המלחמה. לא רק יהודים נכלאו כאן אלא גם מתנגדים פוליטיים, צוענים והומוסקסואלים. למעלה מחמישים אלף איש מצאו במחנה את מותם. נער אוסטרי כבן 19 המ־ שמש לנו כמלווה במחנה הריכוז, מנסה להעביר לנו תיאורים מצמררי

על שירותיהם, אך נאלצו לקשור שקים באחורי הסוסים. וינה, שבהתחברותה לנאצים, ניסתה למחות ממנה כל איזכור יהודי, חיה ונושמת יהדות. אי־אפשר לשכוח, שכאן חיבר **תיאודור הרצל** את ספרו "**אלט־נוילנד**" (ארץ ישנה־חדשה) ומכאן יצאה בשורתו לכינון מדינה יהודית. אמנם **הרצל** כותב, שהוא ייסד את מדינת היהודים בבאזל, אך הסיבה לכך נעוצה כנראה בעובדה, שהרב של וינה בזמנו, סירב לתת לו את ברכתו והוא נאלץ לכתת רגליו לבאזל. כאן בויה גם כתב ויצר הפסיכו־אנליטיקן **זיגמונד פרויד**, שספריו נשרפו על־ידי הנאצים. ואי־אפשר שלא להזכיר את הסופר **סטפן צווייג**, שנמ־ לט בעור שיניו לדרום־אמריקה לפני בוא הנאצים ואיבד עצמו לדעת, לאחר שהוציא לאור, ב־1941, ספר מופלא, "**העולם של אתמול**".

וינה הייתה גם מקום משכנו של צייד הנאצים הנודע, **שמעון ויזנטל** ז"ל, שהלך לעולמו בשנה שעב־רה.

כמאתיים אלף יהודים התגוררו באוסטריה לפני מלחמת העולם השנייה. כ־135 אלף מהם הצליחו לברוח לפני ה"**אנשלוס**" וכ־65 אלף נחנקו למוות בתאי הגזים. כיום מת־גוררים בויה, בעיקר בר־בע היהודי, כ־8,000 איש, מרביתם מהגרים מרוסיה, מג'ורג'יה ומאוזבקיסטאן. הרב היהודי, חיים פול אייזנרג, שארבעה מתוך ששת ילדיו מתגוררים בי־שאר, סבור, שעליו לטפח את היהדות בקהילה הח־דשה. הוא משמש כדור שני ברבנות לאחר שבא מהונגריה כילד עם אביו, מי שהיה לרב היהודי הראשון בויה לאחר המל־חמה. משרדי הרב והקהילה

היהודית נמצאים בשכנות לבית הכנסת המרכזי היפיפה, שלא נפגע בזמן המלחמה מאחר שנבנה במקורו כחצר המוקפת בתים גבוהים ונותר סמוי מן העין.

לא הרחק מבית הכנסת, אנו חולפים על־פני "**יוזנפלאטס**", מעין ככר הקרוייה על־שם היהודים ובה גלעד דמוי ספרייה עם ספרים הפוכים לזכרם של 65,000 יהודי אוסטריה שהומתו בשואה. מסביב לגלעד חקוקים שמותיהם של מחנות השמדה. באחד הבתים המקי־פים את הכיכר, אנו מוצאים גלריה יחודית על־שם **אדולף פרינקל** ז"ל. אמן יהודי־יונאי, שהעלה במכחול את אימי השואה.

ביקור באוסטריה מחייב כמוכן גם נסיעה ל**זאלצבורג**, עיר קייט ופסטוראלית ייפיפה המרוחקת ממנה כ־3.5 שעות נסיעה. זאלצבורג השוכנת ליד מכרות מלח (מכאן גם שמה: הר המלח), היא כולה בסימן המפורסם בצאצאיה, המלחין **וולפגאנג אמדיאוס מוצארט**. חנויות המאפה מתחרות ביניהן על ה"קוגלים" (כדורי השוקולד שבמרכזו

הביקור בין השישה ימים, שמרביתו התקיים בויה, הותר בי חותם בל־ימחה. זה לא רק האדריכלות המהממת השניצלים הטעי־מים וקבלת הפנים היפה, אלא ובעיקר המשק היהודי. אכן התרשמנו שאוסטריה מסבירה פנים לישראלים ושראש ממשלתה הצעיר והדי־נאמי משמש לנו מליץ יושר באיחוד האירופאי.